

Kurta Mihály
Herman Ottó Múzeum Képtára
Közművelődési Konceptió
Pályázati Anyag

1. Általános hatások, várható eredmények.

A Herman Ottó Múzeum képtárának megnyitásával Miskolc város, Észak – Kelet – Magyarország európai hatású intézményt avat, amelynek közösségi, közművelődési, gazdasági lényegét és a várható eredményeket az alábbiakban fejtjük ki.

1.1 Paradigmaváltás a Múzeumi kultúráközvetítésben

Új tények és elméleti újítások többnyire annak tudatosulásával – vagy ahogy Th. Kuhn nevezi – „anomáliák tudatosulásával” – kezdődhetnek, hogy a természet valahogy nem felel meg a paradigma keltette várakozásoknak, amelyek a normál tudományt vezérlik.

Külföldi mérések, vizsgálatok és kutatások eredményei bizonyítják : az anomáliák tudatosulásának egyik alapkérdése abban rejlik, hogy az emberek azért nem látogatják a múzeumokat, mert elbátortalanítja őket az a „szentély - szerű milió „ , amelyben beavatatlannak, tudatlannak, idegennek érzik magukat a látogatók. A Herman Ottó Múzeum képtára projektjének, forгатókönyvének megalkotásakor értékeltük ezen fontos tudományos felmérési tapasztalatokat, és erre a filozófiai elvre olyan komplex, - és interaktív tervet dolgoztunk ki, amelyben maximálisan figyelembe vettük a látogatói érdeket.

Reményeink szerint várható eredmény, hogy a Herman Ottó Múzeum képtára látogatóbarát intézménnyé válik.

1.2 Kommunikációelméleti relevancia

A kommunikációelmélet a kultúrát olyan rendszernek tartja, melyet közlemények hoznak létre és szabályozzák az emberek közötti kapcsolatokat, amelyeket a múzeumi kultúráközvetítésben interakcióknak nevezünk.

Az új állandó kiállításunk a kor színvonalán álló infokommunikációs technológiákat alkalmaz.

Interaktív lényegű, mert a közönség szabadon, kötetlen formában, játékos, szórakoztató keretek között szerezhethet mély értelmű tartalmakat, olyan metodológiai prezentációban, amelyben a látogató beavatottnak érzi magát, otthonosan mozog és a tudást önnön erejére építve sajátíthatja el.

A projektor, az érintőképernyős számítógépek, touch infó, videó mozi segítségével és használatával.

A képtár anyagának internetes hozzáférése alapján, a múzeumi honlap folyamatos feltöltésének révén a családokon túl, elérjük a fiatal korosztályt, azon múzeumi célcsoportot, akik számára életformát jelent a számítógép használata.

Terveink szerint a képtár olyan intézménnyé válhat, amely látogatóbarát lényege mellett, interaktív múzeummá fejlődik.

1.3 Minőségfejlesztési célok teljesítése

A kultúráközvetítés, a közgyűjteményi, közművelődési szolgáltatások, a tudományos kutatás minősége társadalmi ügy.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. CXL. Törvény fogalmazza meg:

„ A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokba vételük minden ember alapvető joga „

Fenntartónk fenti törvény alapján előkészítette a közművelődési alágazatra kidolgozandó Minőségirányítási Programot.

A Minőségirányítási Program mint koncepció alapelve az, hogy hosszú távra szóljon, elképzeléseket és metodikát fogalmazzon meg, összhangban legyen a megyei közgyűlés stratégiai elképzeléseivel, munkaprogramjával, a megyei önkormányzati hivatal ISO minőségbiztosítási követelményeivel.

A fenntartói minőségirányítási stratégia figyelembe vételével, a múzeum minőségfejlesztési tervében súlyozott figyelmet fordítottunk kiállításainkra.

A kiállításokat olyan közművelődési formának tekintjük, amelyek legspecifikusabban a muzeális jellegű intézményekhez kötődhetnek. Prioritást biztosít a múzeumok látogatóbarát környezetének kialakítására, az élményt – műélvezetet fokozó installáció kiépítésére, az interaktív bemutatási formákra, a múzeumi szolgáltatások bővítésére.

A minőségfejlesztési célok jelentős részét 2004 – ben teljesíti a múzeumunk, amelynek eredményeként, az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk, kulturális betagozódásunk zökkenőmentes lehet. Várható hatás és eredmény az lehet, hogy a Herman Ottó Múzeum képtára az európai léptékű megmérettetés kulturális próbáját is kiállhatja.

2. Közösségi hatás – és várható eredmény

A rendszerváltás éveitől napjainkig terjedően a közösségi értékek megítélésével kapcsolatosan látványos társadalmi értékrend- bizonytalanság vált jellemzővé.

A közösségépítés, a közösségfejlesztés, a közösségvezetés, a közösségszolgálat fogalmai devalválódtak, a közösségben rejlő értékeket, értékrendet a rendszerváltás folyamatában nem tudtuk kellő súllyal kezelni, szemantikai értelemben is avittas jelentéstartalomnak tekintettük.

Következmény, hogy a múzeumok mint speciális kulturális intézmények az elmúlt évtizedben a rendszerváltás folyamatában jelentős kihívásokkal találkoztak, új működési feltételek jöttek létre.

A piaczgazdaság mechanizmusai megérintették ezt a relatíve zárt tudományos, kulturális szférát is. Elkészítettük a múzeum középtávú üzleti és marketing koncepcióját, amely dokumentumban prognosztizáltuk: „ A múzeumok a következő években – megítélésünk szerint – egyre kevésbé engedhetik meg majd, hogy ne alakítsák át jelentős mértékben működési mechanizmusukat, tevékenységük struktúráját és stílusát, hogy ne nyissanak erősebben környezetük felé. „ Ezen tapasztalatok felhasználásával a múzeumban kellő megfontolással kisebb strukturális átalakításokat hajtottunk végre, korszerűsítettük Szervezeti és Működési Szabályzatunkat. A strukturális átalakulás, a minőségfejlesztés mellett átfogó programot fogalmazzunk meg a külső környezet, a közönség felé történő „nyitásra”.

Jellemző példa, hogy 2003 - ban „ **Munkácsy** „ című kiállításunk vidéki viszonylatban hatalmas létszámú érdeklődést hozott: szűk két hónap alatt 32.000 fő látogatta meg tárlatunkat.

Látván a sikert 2004 – ben létrehoztuk a „**Múzeumi E-mail Posta**” szolgáltatásunkat.

A kezdeményezés nemcsak azért jelentős, mert demokratikus kereteket biztosít a múzeumbarátok számára, akik közvetlenül beleszólhatnak a múzeumi munkába, hanem azért is, mert tudatos közösségfejlesztést, közösségépítést is szolgál.

A kor kihívásainak megfelelően új közösségszervezési módszerekkel dolgozunk, meggyőződésünk szerint ugyanis, a múzeumi hálózat nem adhatja föl azon társadalmi funkcióit, amelyek a közösségfejlesztésre, a közösségépítésre irányultak korábban és irányulhatnak napjainkban is.

A Herman Ottó Múzeum képtárához (is) kapcsolódó „ **Múzeumi E-mail Posta** „ fórum alkalmas a múzeumot pártoló közösség építésére, a kulturális esélyegyenlőség növelésére, a múzeum közéleti szerepének teljesebbé tételére, a közönségkapcsolatok erősítésére.

2.1 Regionális Múzeumbaráti kör Alapítvány

A Regionális Múzeumbaráti kör Alapítvány rendkívül fontos civiltársadalmi szerveződés a térségben, amellyel együttműködik intézményünk.

Az autonóm szerveződésű közösség színesíteni, gazdagítani szeretné a muzeális jellegű tevékenységet régióinkban.

Tekintélyes tudósok, muzeológusok, múzeumbatárok egyaránt tagjai a szervezetnek, azt szeretnék elérni, hogy a muzeális jellegű tevékenység szélesebb körű társadalmi támogatottságot kapjon, s érvényesüljön egy konstruktív jellegű kontroll az állami irányítású muzeológiához kapcsolódóan.

Az alapítvány célja az Észak - Kelet – Magyarországi régió muzeális jellegű ügyeinek, közöttük a Herman Ottó Múzeum képtárának segítése, mecénás rendszer működtetése.

Az alapítvány célja továbbá: a régió tudományos, muzeológiai, műemlékvédelmi, helytörténeti, kultúráközvetítési feladatainak szolgálata, közérdekű kulturális feladatok ellátása.

A Herman Ottó Múzeum képtára számára súlyozottan fontos, hogy a civil társadalommal megfelelő kapcsolatot építsen ki. Az intézmény civil kapcsolatainak fejlesztésétől remélhető, hogy még szélesebb körű támogatókra találhat a múzeum, s partnerei segítségével kikerülheti azokat a veszélyeket, ami gátolhatja fejlődését, szakmai küldetésének teljesítését.

A Herman Ottó Múzeum képtára érdekelt abban, hogy együttműködjön a Regionális Múzeumbaráti Kör Alapítvánnyal, mert segítheti a szakmai munkát, a képtár társadalmi elfogadtatását és megbecsülését.

2.2 Lokális identitás, tájszeretet, régiós együttműködés Észak – Magyarországon

Miskolc város polgárai, Borsod – Abaúj – Zemplén Megye lakói tudják és tájékozottak azzal kapcsolatban, hogy a Petró Gyűjtemény, a Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság Képző – és Iparművészettörténeti műtárgyai országos, középeurópai hírű gyűjteményt jelentenek.

A képtárban bemutatott anyag tehát várhatóan közösségfejlesztő erővel bír, erősíti a lokálpatrióta érzelmeket, hozzájárulhat az azonosságtudat, a tájhaza szeretet, az önbecsülés, az emberi méltóság értékeinek elmélyítéséhez.

Európában a demokrácia és a regionalizmus alapvető értékek számít.

Az Észak – Magyarországi régióban mi is hangsúlyozni szeretnénk a regionális értékeket, az összetartozást, a regionális együttműködésben rejlő lehetőségeket.

Az Észak – Magyarországi régióban Borsod – Abaúj- Zemplén megye és Heves Megye (Tokaj- Eger) egyaránt híres boráról, de jó sansszal pályázhatunk más külföldi régiókkal összefogva európai kulturális projektekre, a kulturális turizmust hirdető pályázatokra, hiszen mindkét térség gazdag történelmi múlttal, kiemelkedő értékű kulturális örökséggel bír.

2.3 Nemzeti öntudat – Európai tudat

Az Európai Uniót alapító szerződés kimondja, hogy „az Unió tiszteletben tartja tagállamainak nemzeti identitását.”

Az anyanyelv, a nemzeti kultúra valamennyi tagállam értékeiben, választásaiban jelen van.

A Herman Ottó Múzeum képtára, bár nemzeti képző – és iparművészeti anyagot állít ki, de a magyar festészet műalkotásai is bizonyítják, hogy európaiságunknak vannak közös alapjai. Ezek közé tartozik közös örökségünk, a görög tudomány és kultúra, a római jog, a keresztény hit.

Intézményünk is vallja, hogy „ma már a közös európai értékek sorába illeszkedik a demokrácia, a jogállam, az alapvető emberi jogok tisztelete, a piacgazdaság, az esélyegyenlőség és a szolidaritás”.

A képtár Észak – Magyarország szellemi - kulturális - tudományos központja lehet, s ezzel a szerepkörrel élni szeretnénk, s elérni, hogy európaiságunkat, az európai identitást kibontakoztassuk, s ezt a tudatot elmélyítsük és fejlesszük a hozzánk látogató múzeumbáratok körében.

3. Közművelődési hatások, várható eredmények

A muzeális jellegű intézmények, a múzeumi hálózat, a Herman Ottó Múzeum képtára szempontjából szakszerűbbnek tartjuk a kulturális hatások kiemelését, mivel a kultúrológiának, az alkalmazott kultúra tudománynak csak egy szakmai nézőpontú lényege a közművelődési alágazat szerepének elemzése.

A kultúra más alágazatai, a művészeti, oktatási, tudomány, sőt napjainkban a tömegkommunikáció mint kulturális alágazatok markánsan érintkeznek a muzeális jellegű tevékenységgel.

A kulturális hatások, a várható eredmények elemzése tehát multidiszciplináris gondolkodásmódot igényel.

Az alkalmazott kultúra tudományok mellett a működés gyakorlatában érvényesíteni kell az interkulturális kommunikáció lényegét, a marketing szemléletet, a PR. formációkat, a humán erőforrások fejlesztésével kapcsolatos menedzsment tudomány eredményeit.

Intézményünk kulturális életében a képtár átadása szemléleti változásként is felfogható, hiszen a tudományos kutató, - feltáró, - gyűjtő, - restauráló és bemutató jellegű szakmai alapfeladatok végzése mellett, igény mutatkozik (közönség és szakmai) új múzeumi jellegű feladatok felvállalására: látványos- attraktív kiállítások rendezésére, exkluzív és látogatóbarát környezet kialakítására.

A képtár komplex projektként kíván eleget tenni a társadalmi, - és szakmai elvárásoknak, az új Európai Unió kihívásainak.

A múzeum az akadálymentes közlekedés kialakításával, a szolgáltató képesség színvonalának emelésével, a múzeumi kávézó, múzeumi bolt, múzeumi mozi, szabadtéri és rekreációs terek működtetésével képes eleget tenni a jelenkori kihívásoknak .

Az új kulturális hatások és a környezet humanizálódása együttesen eredményezheti, hogy a képtár alternatívát jelent a közönség, a látogatók számára, szemben a bevásárló központok konzum - kultúrájával, a televízió kommersz tömegkultúra programjaival.

A kulturális élet hatásait elemző szakemberek véleménye szerint jelzőtüzként értékelhető, hogy régióinkban a kulturális rendezvények iránt fokozódik az érdeklődés .

Térségünkben kulturális zászlós hajónak tekinthető a Miskolci Nemzetközi Opera Fesztivál, és a Herman Ottó Múzeum Képtára, amely kulturális eseményeket nemzetközi figyelem is kíséri.

Joggal remélhető, hogy- a kulturális turizmus keretében- e rendezvényeknek gazdaságélénkítő hatása lehet.

A legújabb kulturális hatás tehát, megismételten hangsúlyozva az elit, és - magas kultúrának gazdaságélénkítő hatása várható, amelyet mi szakemberek, a rendszerváltás folyamata óta soha nem mertünk leírni, de a mai fejlődés trendjéből egyértelműen kiolvasható ez a hatás, ezért is tartjuk rendkívül fontosnak a kiemelt állami, önkormányzati támogatás elnyerését.

3.1 Tudásalapú társadalmunk szolgálata művészeti, tudományos, közművelődési eszközök megvalósításával

Tudásalapú társadalmunk dinamikus műveltségigényének szolgálatára, a közönség információkkal történő ellátására alkalmassá válik képtárunk.

Várható eredmény, hogy egy olyan értékközpontú kulturális intézménnyé fejlődik a kiállítás, amely formálni képes a közönség ízlését, értékközpontú szellemisége révén az elit kultúra iránt érdeklődő közönség számára is vonzóvá válik.

A kiállítás, szolgálhatja - segítheti a tudósok, a kutatók, a történészek, művészek, értelmiségiek, pedagógusok, andragógusok munkavégzését, de műélvezetet nyújthat életkori, - és intézményes sajátosságoktól függetlenül minden érdeklődő számára.

3.2 Life long learning (Élethosszon át tartó tanulás) folyamatainak katalizálása

Az élethosszon át tartó tanulás, vagy ahogyan az andragógia tudománya használja, a permanens művelődés igénye forradalmi átalakulást jelent a tanulás, műveltség, tudás szerzés folyamatában.

Mérések, vizsgálatok és kutatások bizonyítják, hogy a tanulás, a művelődés, a személyiségformálás ma már kizárólagosan nem valósulhat meg iskolai keretek között. Muzeális jellegű intézményeink ennek adaptációját felhasználva teremtették meg az iskolán kívüli művelődési, tanulási formákat, amelyek az ember öntevékenységére, önművelésére építő formákat prioritizálja.

Hangsúlyozzuk a spontánformálódás kereteit, amely metodológiai értelemben, az önkéntességre, az egyén önművelési akaratára épít/ részletek az 5. fejezetben/

Múzeumi gyakorlatunkban a tanulás folyamatát életen át tartó programnak tekintjük, amely független az életkori és az intézményi sajátosságoktól, születéstől a halálig tartó folyamat.

A képtár exkluzív tematikájával a felnőttek számára/is/ (felnőttnevelés) teremt kötetlen tanulási – művelődési esélyeket.

A képtár átadása szolgálja a kulturális esélyegyenlőség megteremtésének igényét, a kulturális különbségek felszámolását célzó szándékot.

4. Gazdasági hasznosítás, - és várható eredmények

Az állandó képtár a Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Múzeumi Igazgatóság „vezér terméke”.

A gazdasági haszon és a várható eredmény döntően az intézmény marketing stratégiájától függ. Az állami, önkormányzati finanszírozás évről évre szűkül, a nemzeti pályázati források nem nyújtanak kellő biztonságot a szakmai – tudományos – közművelődési munka színvonalemelkedéséhez.

Intézményünknek tehát több irányban keresnie kell a pótlólagos pénzek bevonásának módszereit. A külföldi példák számtalan forrásfeltáró, forrásszerző metodikát ismernek, amelyeket adaptálni szeretnénk.

A forrásfeltáró munka sikeressége nagyban függ a tulajdonosi szándéktól, akaratától, stratégiai elhatározásaitól.

A totális áttörés szervezeti – strukturális – funkcionális átalakítást kíván meg az intézménytől, olyan átalakítást, amely az Európai Unió elvárásainak is megfelel. Tapasztalataink felhasználásával javíthatjuk költségvetési mérlegünket, gazdasági eredményességünket.

4.1 Forrásteremtés vállalkozások, szponzorszervezések, alapítványi támogatások felhasználásával.

A képtár megépítésével egyidejűleg lehetőség nyílik múzeumi vendéglátás biztosítására, múzeumi ajándékbolt megnyitására, amelynek révén múzeumi műtárgy másolatokat, a múzeumi klasszifikáció során feltárt műtárgy – dublungokat, a másodlagos műtárgyakat értékesíthetjük. Szeretnénk a múzeumi kiadványokat és egyéb ajándéktárgyakat forgalmazni, ezért építészeti terveinkben olyan logisztikai és infrastrukturális fejlesztéseket fogalmazzunk meg, amelynek révén

alkalmassá válik intézményünk saját bevételeinek fokozására, illetőleg további egyéb források feltárására.

Szponzorkutatás módszerével szeretnénk elérni, hogy a műtárgyaknak legyenek eszmei tulajdonosai, olyan múzeumpártoló szponzorokra gondoltunk, akik egy – egy műtárgy restaurálását, egyéb költségeit önkéntes alapon finanszíroznak.

4.2 Forrásteremtés, termék, eszközök bérbeadásából

Működési tapasztalataink azt mutatják, hogy a „bérbeadást”, a pótlólagos pénzek bevonásának módszerét, rendkívül körültekintően kell gyakorolni, és különösen igényes megrendelők számára lehetséges biztosítani.

A képtár és komplex múzeumi környezetének kialakítása révén emelkedik szolgáltatóképességünk színvonala, amelynek révén további bevételi forrásokra számíthatunk.

A termék, eszközök, esetenként kompetencia (szakmai hozzáértés) „bérbeadása” nemcsak az üzleti megfontolások része, hanem a kapcsolatok építésének módja, a társadalmi - közéleti aktivitásunk kifejeződésének mértéke is lehet.

4.3 A múzeumi szolgáltatások ára

A múzeumlátogatói igények, elvárások növekedése jellemző régióinkban, s a sokoldalú tevékenységű múzeumi szervezet szeretne megfelelni ezen újkori kihívásoknak.

Az intézmény, és maga a képtár is keresi azokat a kitörési pontokat, amelyeknek révén feloldhatja azt az ellentmondást, amely által eleget tehet a társadalmi elvárásoknak, megnyerheti a társadalmi támogatottságot, szolgálhatja az esélyegyenlőségi törekvéseket, de ugyanakkor szolgáltatásait (kiadvány, kiállítás, tudományos mű, rendezvény, program) vállalkozási áron értékesíti.

Külső segítség nélkül dilemmáinkat képtelenek vagyunk feloldani, s csak szimplifikáló választ adhatunk.

1./ A muzeális jellegű intézményrendszer társadalmi súlyának megfelelő állami-önkormányzati támogatásban részesül (számításunk szerint ez a mérték a mai támogatásnak dupláját jelenti!).

2./ A muzeális jellegű intézményrendszer árúnak tekinti a kultúrát, s piaci áron értékesíti bizonyos szolgáltatásait, de szeretnénk elkerülni ezt a döntést, mert a múzeum, így társadalmi küldetését nem teljesítheti, (a magánmúzeumok egyébként is piacorientáltak Magyarországon).

Kurta Mihály

Múzeumandragógus